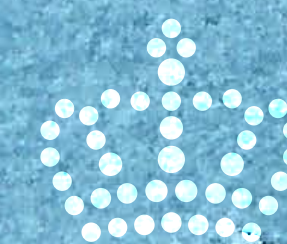

Viden fra VISO

VISO

Den nationale Videns- og
Specialrådgivningsorganisation

**Social- og
Boligstyrelsen**

Tidlig opsporing af fysisk og psykisk vold og seksuelle overgreb mod børn

Et dialogmateriale

Tidlig opsporing af vold og seksuelle overgreb mod børn

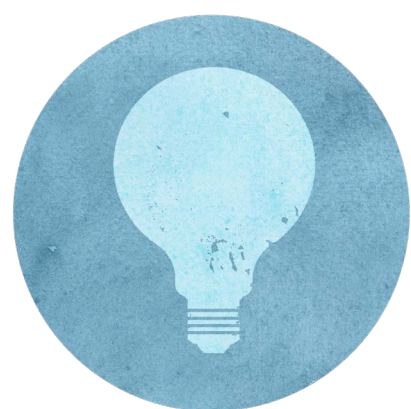
Mange af de børn og unge, der er udsat for vold eller seksuelle overgreb, opspores aldrig eller først, lang tid efter at overgrebet har fundet sted.

Det betyder, at en gruppe af børn og unge over længere tid går alene med belastende hændelser og erfaringer uden at have talt med nogen og uden at have fået hjælp.

Med udgangspunkt i børn og unges egne fortællinger om at have været udsat for overgreb og at have fortalt om det præsenteres her et bud på god praksis ift. opsporing af denne type sager.

Case, inspiration til god praksis og refleksionsspørgsmål

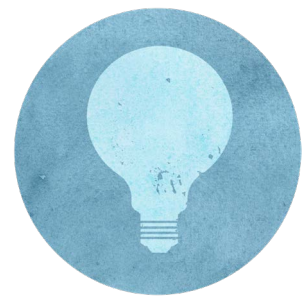
I det følgende vil I se en række slides med inspiration til god praksis, når det gælder tidlig opsporing af vold og seksuelle overgreb mod børn og unge.

I vil herefter se en case om Fie, der er et bud på god praksis, når det gælder opsporing af vold og seksuelle overgreb mod børn. I vil også møde udsagn fra børn og unge, der har været igennem en erkendelsesproces og har haft en sag om vold eller seksuelle overgreb.

Undervejs bliver I opfordret til at drøfte jeres egen praksis i lignende situationer.

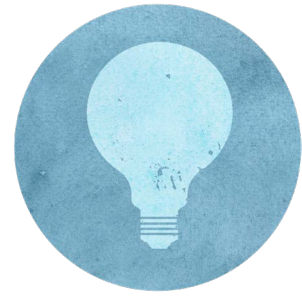
Spørg ind, og giv tid

Det fremmer opsporing af overgreb, at der er tillidsfulde relationer til stede i barnets liv og muligheder for at betro sig.

Når børn og unge er i mistrivsel, kan der være risiko for, at de har været eller er udsat for overgreb. Det er derfor vigtigt at arbejde bevidst med kontakt og samvær med denne gruppe, det vil sige at invitere til og skabe mulighed for betroelse ved at spørge ind til barnets eller den unges livsarenaer.

Børns erkendelse af at have været udsat for overgreb er ofte en lang proces, som kræver, at nogen gentagne gange spørger ind til barnets trivsel og hverdagsliv. Opsporing af overgreb kræver, at man er tålmodig og giver det tid med respekt for barnets eller den unges signaler og grænser.

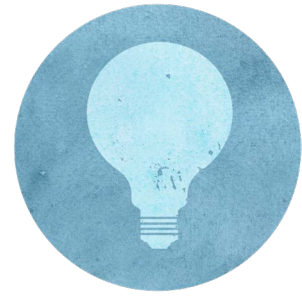

Viden om rettigheder

Forskning viser, at det fremmer barnets erkendelse og opsporingen af overgreb, når voksne sætter fokus på børn og unges rettigheder. På den måde bliver børn og unge klar over, at det er forbudt at begå overgreb mod dem, og at de har ret til at få hjælp, hvis det sker. Denne viden kan betyde, at barnet eller den unge motiveres for at betro sig om overgreb, de er udsat for.

Generelle og specifikke spørgsmål

For nogle børn og unge fremmer det deres erkendelse og opsporingen af overgreb at blive spurgt direkte, om de har været udsat for overgreb. For andre er det vigtigt, at kontakten også rummer generel interesse og snak om 'ufarlige' emner.

Det er altid en faglig vurdering, hvornår kontakten til barnet eller den unge kan bære, at man stiller direkte spørgsmål om overgreb.

Denne vurdering hænger også sammen med konteksten: Hvor alvorlig mistvivsel der er, hvor stærk en mistanke man har, og hvilken rolle man har i forhold til barnet.

Case: Fie

Vi møder:

- Fie, 7 år
- Morten, Fies klasselærer.

Baggrundsviden om Fie

Fie er 7 år. Hun er enebarn og bor sammen med sin far og mor. Hendes far er IT-tekniker i en privat virksomhed, og hendes mor er klinikassistent hos en tandlæge.

Fie er meget aktiv, til tider grænsende til hektisk. Hun har antennerne ude, følger med i mange samtaler, lege og aktiviteter på en gang. Alligevel er det, som om hun ikke rigtigt selv er en del af et fællesskab.

Fie har i de sidste par uger udvist mere udadreagerende adfærd og et behov for at styre både egne og andres lege. Hun har blandt andet råbt ad andre børn, som var i gang med en leg, fordi hun syntes, at de legede legen forkert, larmede for meget eller forstyrrede hende.

Personalet i skolen er bekymret for Fie.

Fie, 7 år

11. januar

Fies klasse er på skovtur. Klasselæreren, Morten, søger hen i retning af Fie og følger med i, hvad hun foretager sig. De går og sparker lidt til sneen, Fie fniser og sparker sne op på Mortens støvler.

Morten spørger Fie, om hun kan lide at lege med sne, og om det er noget, hun gør derhjemme? Måske med far og mor?

Fie svarer ikke rigtig, men hun ser ud til at nyde at være ude i naturen.

15. januar

Der har været endnu en episode, hvor Fie har reageret voldsomt på grund af nogle børn, der legede en leg, hun gerne ville have været med til. Flere af børnene blev kede af det og søgte hjælp hos de voksne.

Morten siger til Fie, at han gerne vil tale med hende. Han spørger, om hun vil med ud på legepladsen, hvor der ikke er ret mange børn lige nu.

Fie går med – Morten siger, at han kan se, at Fie virker meget vred. Er der sket noget i skolen? I SFO'en? I fritiden eller derhjemme, som gør hende vred?

Fie begynder at græde, men hun vil ikke tale mere om det. Det respekterer Morten og begynder at tale om noget andet.

Morten spørger Fies mor, da hun henter hende, om hun ved, hvorfor Fie virker så frustreret og ked af det?

Fies mor undskylder, de har muligvis haft lidt for meget på programmet derhjemme i den seneste tid, måske har det presset Fie.

24. januar

Fie møder ind i skolen og ser både ulykkelig, vred og frustreret ud. Morten skynder sig at spørge Fie, om hun vil følge med ham. Hun virker modvillig, men går alligevel med.

Morten spørger Fie, om der er sket noget, som har gjort hende ked af det?

Fie fortæller, at de lige havde fået en hundehvalp, men nu har hendes far afleveret den til hundeinternatet igen, fordi den blev ved med at tisse på gulvet.

Drøft sammen i grupper

- 👤 Hvordan tænker I, at Morten lykkes med at spørge ind og give tid i hans kontakt med Fie?
- 👤 Hvordan rækker I ud og skaber kontakt til børn og unge i mistrivsel hos jer?
- 👤 Kom med konkrete eksempler, hvor det lykkedes, og hvor det ikke lykkedes. Hvorfor? Hvorfor ikke?
- 👤 Hvordan kan I styrke jeres kontakt til børn og unge i mistrivsel?

Børn og unge har brug for voksne, der spørger ind

Unge, der har fortalt om deres oplevelse med at betro sig om overgreb, siger, at det er vigtigt, at de voksne tager initiativ og spørger ind, hvis de ser et barn eller en ung i mistrivsel:

“Vær nysgerrig på, hvordan det egentlig er derhjemme..., og hvordan er stemningen hjemme hos jer, hvordan er din mor og far, bliver de nogen gange sure?”

“Hvis der er nogle voksne i ens liv, der har mistanke om det, så kunne det jo være noget, de tog en snak med børnene om og sagde: ‘Du behøver ikke at snakke med mig om det, men nu har jeg en mistanke om, at du måske har været udsat for det her og det her, og så – altså, det her er en mulighed, hvis det er noget, du ville have lyst til [at tale om].’”

“Altså virkelig bare spørg ind.
Det er ikke så svært at spørge:
‘Er du okay? Er der noget,
du har lyst til at tale om?’”

“Det er ikke, fordi de ikke vil åbne op
til dig. Det er bare det med tilliden...
Altså, hvis det bare er sådan kort
hurtigt: ‘Okay, hvad vil du snakke
om i dag?’ Det får du ikke noget
ud af... Det er altid tiden.”

Fie, 7 år

6. februar

Fie var syg i sidste uge.

Da hun møder op igen, virker hun træt og uoplagt.

Morten spørger Fie, hvordan hun har det, men Fie har ikke lyst til at tale om det.

12. februar

Fie græder meget i dag – Morten forsøger at tale med hende, men finder frem til, at hun mest af alt har brug for trøst, nærvær og en kop varm kakao.

Sidst på eftermiddagen bliver Fie hentet af sin far.

Personalet i SFO'en fortæller Morten, at Fie reagerede ved at stivne, da hun så faderen, men hun slog lige pludselig om og tog sin far i hånden og gik med hjem.

14. februar

Fie svinger meget i sit humør. Morten har sat sig sammen med en lille gruppe børn – de snakker om børns rettigheder, fordi en af pigerne har set i Ultra, at voksne ikke må slå børn. Fie spørger, om voksne heller ikke må slå på voksne?

Morten svarer, at det må de ikke, gør snakken færdig og spørger Fie, om hun lige vil komme med ind på kontoret. Her spørger han Fie, om hun kender nogen voksne, som slår på andre voksne.

Fie siger, at det ved hun ikke.

14. februar – fortsat

Morten siger til Fie, at han oplever, at hun ikke har det godt, og at hendes humør skifter rigtig meget. Morten forklarer Fie, at han vil tale om det med en, som måske kan give Fie noget hjælp til at få det bedre.

Morten siger til Fie, at han også vil tale med Fies mor om det og spørger Fie, om hun har lyst til at være med til den samtale, eller om hun hellere vil have, at Morten selv snakker med moren?

Fie bliver meget stille og svarer, at det ved hun ikke.

Drøft sammen i grupper

- ❓ Hvad tænker I om Mortens måde at få bragt børns rettigheder i spil?
- ❓ Hvordan bidrager I til, at børn og unge får viden om deres rettigheder?
- ❓ Hvordan arbejder I med børn og unges forståelse for, at vold og seksuelle overgreb ikke er okay?
- ❓ Hvordan kan I styrke det arbejde?

Unge: Det er svært at erkende

De unge, der har været udsat for overgreb, fortæller, at det kan tage lang tid at erkende, at man er udsat for overgreb.

“Jeg gik rundt i flere år og forstod ikke, hvorfor at jeg var sådan virkelig bange for min far, og hvorfor jeg ikke ville se ham og gjorde oprør – altså, jeg plejede at gemme mig og løbe væk, hver gang han skulle hente mig, og brød fuldkommen sammen hver gang. [...] Jeg forstod det ligesom ikke, hvad det var, der foregik, og hvad der gjorde, jeg havde det sådan.”

Fie, 7 år

28. februar

Efter at Morten talte med Fies mor, har Fie ikke været i skole, eller hun har holdt sig for sig selv. Da Morten møder hende i dag, ser hun meget træt ud.

Morten rækker ud efter Fie, da hun går forbi. Fie bliver usædvanlig forskrækket og løber væk. Morten finder hende og siger, at han er meget ked af, at han forskrækkede hende. Han spørger, om hun har lyst til at tale med ham.

28. februar – fortsat

Morten fortæller Fie, at der findes dårlige hemmeligheder og gode hemmeligheder. De dårlige hemmeligheder kan give ondt i maven, fordi nogen har sagt, at man ikke må sige det til nogen. En dårlig hemmelighed kan være, at der er nogen derhjemme, der slår andre i familien eller siger grimme ting til hinanden.

Morten spørger Fie, om det er sådan hjemme hos hende.

Fie kigger på ham og nikker. Ja, men jeg er bange, siger hun. Morten fortæller Fie, at børn ikke skal gå og være bange, og at det er vigtigt, at børn får hjælp, så de kan få det godt.

Morten siger til Fie, at han meget gerne vil høre, hvad det er, hun er bange for, for så vil han skrive det i nogle papirer til dem, der skal hjælpe med, at Fie får det godt igen.

Fie siger, at hun er bange for, at hendes far bliver vred og slår hendes mor, når han hører om papirerne. Morten lover at tale med Fies mor om, at Fie er bange.

Senere samme dag flytter Fie og hendes mor på krisecenter.

Drøft sammen i grupper

- ❓ Hvad tænker I om Mortens måde at veksle mellem generelle og specifikke spørgsmål i kontakten med Fie?
- ❓ Har I erfaring med at bruge både generelle og specifikke spørgsmål til børn og unge i mistrivsel?
- ❓ Del gerne konkrete eksempler, hvor I har stillet henholdsvis generelle og specifikke spørgsmål til et barn eller en ung, der var i mistrivsel.

Oplevelsen af at blive spurgt direkte

De unge, der har været udsat for overgreb, beskriver forskellige oplevelser med at blive spurgt og fortælle om overgreb:

“Det var meget sådan uventet. Og så bliver man lidt chokeret, når der lige pludselig bliver spurgt ind til alt muligt. Og så altså, jeg vidste ikke rigtigt selv, hvad jeg skulle sige. Så de fleste af gangene så frøs jeg bare lidt, eller så var jeg bare sådan ‘Altså, det ved jeg ikke.’ Eller ‘Ja, det går fint’, kunne man jo sige.”

“Jeg kom tit for sent i skole... Og så blev jeg hevet ud til en lille snak, hvor min lærer bare spurgte direkte, om der var vold i hjemmet? Og så sagde jeg bare ja. Og så lavede han en underretning.”

Læs mere

Vil du vide mere om unges oplevelse med erkendelse, opsporing og håndtering af sager med vold og seksuelle overgreb? Hos Social- og Boligstyrelsen kan du finde rapporten og videnshæftet: Børn og unges erfaringer med at fortælle om vold og seksuelle overgreb.

